

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****MUSTAFA ADNAN ÇOBANOĞLU BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2016/2595

Karar Tarihi : 21/3/2019

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Serruh KALELİ

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Mustafa Adnan ÇOBANOĞLU

Vekili : Av. Metin KARAÇAĞLAYAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, temyiz talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/2/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

A. Bireysel Başvuru Tarihinden Önceki Süreç

8. Başvurucu 14/3/2003-8/11/2005 tarihleri arasında Türkiye Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesinde (Hastane) başhekim olarak görev yapmıştır.

9. Hastane tarafından 29/12/2003 tarihinde açık ihale usulü ile *2004 yılı gece vardiyası personelinin taşınması işi ihalesi* yapılmış; başvurucu, başhekim olarak İhale Komisyonu kararını onaylamıştır.

10. Sağlık Bakanlığının 12/11/2008 tarihli müfettiş raporunda ihalenin yaklaşık maliyetinin mevzuata aykırı olarak belirlendiğinin ve bu suretle Hastanenin zarara uğratıldığı belirtilmesi üzerine başvurucu ve bir kısım İhale Komisyonu üyesi hakkında Sağlık Bakanlığı tarafından Ankara 23. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) alacak davası açılmıştır.

11. Dava dilekçesinde başvurunun adresi "(...) Rd. PORTLAND OR- (...)" olarak belirtilmiş; bu adrese Bakanlık kanalıyla çıkarılan tebligat, başvurunun adreste bulunmadığı gerekçesiyle bila ikmal iade edilmiştir.

12. Yargılamada 4/11/2010 tarihli celsede davacı tarafa, davalının adresini bildirmek üzere süre verilmiş; davacı vekili 7/12/2010 tarihli dilekçe ekindeki başvurucuya ait nüfus cüzdanı fotokopisinde belirtilen "(...) Cleveland OH, (...), USA" adresini dosyaya sunmuştur.

13. Mahkeme 7/4/2011 tarihli duruşma ara kararı gereği Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosluğu vasıtasıyla başvurunun "(...) Rd. PORTLAND OR- (...)" adresine tebligat çıkarmış, tebligat bila ikmal iade edilmiştir.

14. Mahkeme, Ankara İl Sağlık Müdürlüğüne adres araştırması için yazı yazmış; İl Sağlık Müdürlüğü tarafından bildirilen "(...) Sk. No:(...) Maltepe Ankara" adresine çıkarılan tebligat bila ikmal iade edilmiştir.

15. Bu arada diğer davalılar G.A. ve S.K. 8/3/2012 tarihli dilekçelerinde, içinde başvurunun da yer aldığı adının ve adresi "(...) Cad. (...) Apt. 21 Kat.(...) Daire (...) Ankara" olarak geçen Ankara 13. Asliye Ceza Mahkemesinin 6/10/2011 tarihli ve E.2010/647, K.2011/256 sayılı kararı ile Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesini dosyaya sunmuştur.

16. Başvurunun "(...) Sk. No:(...) Maltepe Ankara" adresine çıkarılan tebligatın iade edilmesi üzerine Mahkeme, başvurunun Merkezî Nüfus İdare Sistemi (MERNİS) adresini araştırmış; gelen nüfus kaydında yurt dışı adresin "*Beachwood USA*" olduğu belirtilmiştir.

17. Yine UYAP üzerinden yapılan araştırmada başvurunun yurt içi adresinin "(...) Cad. (...) Apt. 21 Kat.(...) Daire (...) Ankara" olduğu belirtilmiştir.

18. Bu arada davacı vekili dosyaya sunduğu 25/4/2012 tarihli dilekçesinde başvurunun yurt dışı iş adresini "(...) Cleveland, OH, (...), USA" olarak belirtmiştir.

19. Mahkeme 12/6/2012 tarihli celsede "*başvurunun MERNİS adresinin Amerika'da olduğu, daha önce yurt dışı tebligatının yapılması için yazışmalar yapıldığı*

ancak tebligatların yapılamadığını" belirterek dava dilekçesi ve duruşma gününün ilan tebliğine karar vermiştir.

20. Mahkeme 19/2/2013 tarihli kararında, ihale nedeniyle Hazine adına oluşan 16.998,25 TL zararın başvuru ve diğer sorumlu kişilerden müştereken ve müteselsilen tahsiline karar vermiştir.

21. Bu arada başvuru konusu alacak davasından önce başvuru ve ihalede kusuru olduğu iddia edilen sorumlular hakkında 5/1/2004 tarihinde görevi kötüye kullanma suçundan dava açılmış, Ankara 13. Asliye Ceza Mahkemesi 6/10/2011 tarihinde zamanaşımı nedeniyle kamu davasının ortadan kaldırılmasına karar vermiştir.

22. Mahkemenin gerekçeli kararı başvurucuya ilan tebliğ edilmiş, diğer davalıların temyizi üzerine Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Daire) 23/9/2014 tarihli kararında hükmü onamıştır.

23. Karar düzeltme talebi üzerine Daire 12/3/2015 tarihinde, olay tarihinde yürürlükte bulunan 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu 43. ve 44. maddeleri uyarınca tazminat miktarında uygun bir indirim yapılması gerektiği gerekçesiyle onama kararını kaldırarak hükmü temyiz eden diğer davalılar yararına bozmuştur.

24. Bozma kararına uyan Mahkeme 4/6/2015 tarihli kararında 8.499 TL tazminatın diğer davalılardan tahsiline hükmetmiş, başvuru hakkında 19/2/2013 tarihinde kurulan hüküm kesinleştiğinden yeniden hüküm kurulmasına yer olmadığına karar vermiştir.

25. Davacı tarafın temyizi üzerine dosya Yargıtaya gönderilmiş; bu sırada başvuru yargısal süreçten yeni haberdar olduğunu belirterek 2/2/2016 tarihinde hükmü temyiz etmiş ve 10/2/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvuru Tarihinden Sonraki Süreç

26. Daire 28/2/2017 tarihli kararında; dosya kapsamına göre başvuru hakkında verilen hükmün kesinleştiğini belirterek temyiz dilekçesinin reddine karar vermiş ancak bir üye, başvurunun 12/6/2012 tarihinde alınan UYAP kaydında yurt içi MERNİS adresinin gösterildiğini, bu adresin başvuru vekilince verilen temyiz dilekçesinde güncel adres olduğunu, Mahkemece yurt dışı tebligatları iade olunan başvurunun öncelikle yurt içi MERNİS adresine tebligat yapılması gerekirken bu yapılmadan ilan tebligat aşamasına geçilmesinin doğru olmadığını, bu durumun hukuki dinlenilme ve savunma hakkını ortadan kaldırdığını belirterek karara muhalif kalmıştır.

27. Hüküm, karar düzeltme yoluna başvurulmaksızın 13/6/2017 tarihinde kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Kanun Hükümleri

28. 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 10. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Tebliğat, tebliğ yapılacak şahsa bilinen en son adresinde yapılır.

Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığının anlaşılması veya tebligat yapılamaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır."

29. 7201 sayılı Kanun'un 21. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Gösterilen adres muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi olup, muhatap o adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi, tebliğ memuru tebliğ olunacak evraki, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırır. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır."

30. 7201 sayılı Kanun'un 28. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Adresi meçhul olanlara tebligat ilanen yapılır.

Yukarıki maddeler mucibince tebligat yapılamayan ve ikametgahı, meskeni veya iş yeri de bulunamayan kimsenin adresi meçhul sayılır.

Adresin meçhul olması halinde keyfiyet tebliğ memuru tarafından mahalle veya köy muhtarına şerh verdirilmek suretiyle tesbit edilir. Bununla beraber tebliği çıkaran merci, muhatabın adresini resmî veya hususi müessese ve dairelerden gerekli gördüklerine sorar ve zabıta vasıtasıyla tahkik ve tespit ettirir."

31. İlanen tebligat kararının verildiği tarihte yürürlükte olan 11/9/1959 tarihli ve 10303 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tebligat Tüzüğü'nün (Tüzük) 46. maddesi şöyledir:

"Adresi meçhul olanlara tebligat ilanen yapılır.

Bu Tüzük hükümlerine göre tebligat yapılamayan ve 13 üncü madde mucibince yapılan soruşturmaya rağmen ikametgahı, meskeni veya iş yeri de bulunamayan kimsenin adresi meçhul sayılır.

Adresi meçhul olması halinde keyfiyet tebliğ memuru tarafından mahalle veya köy muhtarına tebliğ mazbatasına şerh verdirilmek suretiyle tesbit edilir. Bununla beraber tebliği çıkaran merci, lüzum görürse, muhatabın adresini resmi veya hususi müessese ve dairelerden veya zabıta vasıtasıyla tahkik ve tespit ettirebilir.

İlan, tebligatta başvurulacak son çaredir."

32. 25/1/2012 tarihli ve 28184 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in (Yönetmelik) 48. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Yönetmelik hükümleri uyarınca kendisine tebligat yapılamayan, tebliğ memuru tarafından adresi tespit edilemeyen, adres kayıt sisteminde de yerleşim yeri adresi bulunmayan kişinin adresinin tespiti için tebligatı çıkaran merci tarafından adres araştırması yapılır.

(2) Tebligatı çıkaran merci, muhatabın adresini öncelikle resmî veya özel kurum ve dairelerden, bunlardan sonuç alınmadığı takdirde kolluk vasıtasıyla araştırabilir ve tespit ettirebilir. Yapılan araştırmalara rağmen muhatabın adresinin tespit edilememesi halinde adres meçhul sayılır.

(3) Adresi meçhul olanlara tebligat ilanen yapılır.

(4) İlanen tebligat, bu maddedeki usuller izlendikten sonra başvurulacak son çaredir."

33. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesi şöyledir:

"(1) Bölge adliye mahkemelerinin, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanunun temyizle ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(2) Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanunun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(3) Bu Kanunda bölge adliye mahkemelerine görev verilen hallerde bu mahkemelerin göreve başlama tarihine kadar 1086 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır."

34. 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı mülga Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 432. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Temyiz süresi onbeş gündür.

...

Temyiz, kanuni süre geçtikten sonra yapılır veya temyizi kabil olmayan bir karara ilişkin olursa, kararı veren mahkeme temyiz isteminin reddine karar verir...

..."

2. Yargısal Kararlar

35. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 15/10/2018 tarihli ve E.2018/4809, K.2018/7977 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 10. maddesi, tebligat yapılacak şahsın bilinen en son adresine tebligat yapılacağına, bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığından anlaşılması veya tebligat yapılamaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresinin, bilinen en son adresi olarak kabul edilerek tebligatın buraya yapılacağı hüküm altına almıştır. Aynı Kanunun 28. maddesi gereğince kendisine tebligat

yapılamayan ve ikametgahi, meskeni veya işyeri bulunamayan tebligat muhatabının, adresi meçhul sayılır. İlan yolu ile tebligat, başvurulacak en son yol olduğundan, mahkeme, muhatabın adresini resmi ve özel Kurum ve dairelerden veya zabıta aracılığıyla soruşturarak tespit ettirebilir.

..."

36. Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 16/10/2018 tarihli ve E.2016/8964, K.2018/8050 sayılı kararının ilgili kısımları şöyledir:

"...

7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 28. maddesi gereğince, kendisine tebligat yapılamayan ve ikametgahi, meskeni veya işyeri de bulunamayan kimsenin adresi meçhul sayılır. Adresin meçhul olması halinde keyfiyet, tebliğ memuru tarafından mahalle veya köy muhtarına şerh verilmek suretiyle tespit edilir. Bununla beraber, tebliğ çıkaran mercii, muhatabın adresini resmi veya hususi müessese ve dairelerden gerekli gördüklerine sorar ve zabıta vasıtası ile tahkik ve tespit ettirir.

Bu araştırmalardan sonra ilan tebligatla ilgili işlemlerin nasıl yapılacağı ise, Tebligat Kanunu'nun 29 ve 30. maddeleri ile ilan tebligatın yapıldığı tarih itibarıyla yürürlükte bulunan Tebligat Tüzüğü'nün 46 ve 47. maddelerinde düzenlenmiştir. Tebligat Kanunu'nun ilana ilişkin 28. maddesi ile Tebligat Tüzüğü'nün 46. maddesindeki hükümlere uyularak çok yönlü araştırma (resmi ve hususi müessese ve dairelerden örneğin seçim kurullarından, vergi dairesinden) yapılarak, bundan sonuç alınamaması halinde ilan tebliğe gidilmesi gerekir. İlan tebligat, başvurulacak son yoldur. Bu nedenle adres araştırmasının geniş bir çerçevede içerisinde ele alınıp soruşturmanın çok yönlü yapılması zorunludur.

..."

B. Uluslararası Hukuk

1. İlgili Sözleşme

37. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ...konusunda karar verecek olan ,...bir mahkeme tarafından davasının ...görülmesini istemek hakkına sahiptir..."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

38. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahkemeye erişim hakkının başvuru yapılabilmesi konusunda tutarlı bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve etkili fırsatlara sahip olmasını gerektirdiğini ifade etmektedir. Bu sebeple kanundaki ya da uygulamadaki belirsizliklerin tarafların mahkemeye erişimine zarar verdiği durumlarda bu hakkın ihlal edildiğine karar verilmektedir (Geffre/Fransa (k.k.), B. No: 51307/99, 23/1/2003).

39. AİHM, dava hakkını süre sınırına bağlayan iç hukuk hükümlerinin yorumlanmasının öncelikli olarak kamu otoritelerinin ve özellikle mahkemelerin görevi olduğunu belirtmekte ve kendisinin rolünün bu yorumun etkilerinin Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını tespitiyle sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Süre sınırı getiren kuralların uygun adalet yönetiminin güvence altına alınması amacına dayandığına işaret eden AİHM, bu kuralların veya bunların uygulanmasının ilgililerin ulaşılabilir başvuru yollarına müracaatlarını engelleyecek mahiyette olmaması gerektiğini değerlendirmektedir. AİHM, bu bağlamda her bir olayın somut başvuru yolunun özellikleri ışığında ve Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının amaç ve hedefleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir (*Eşim/Türkiye*, B. No: 59601/09, 17/9/2013, § 20).

40. Bunun yanında bir mahkemeye başvuru hakkının yasal birtakım şartlara tabi tutulması kabul edilebilir olsa da mahkemeler usul kurallarını uygularken bir yandan adil yargılanma hakkını ihlal edebilecek aşırı şekilcilikten, diğer yandan da yasalar tarafından düzenlenen usul kurallarının ortadan kaldırılması sonucunu doğurabilecek aşırı gevşeklikten kaçınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Walchli/Fransa*, B. No: 35787/03, 26/7/2007, § 29).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

41. Mahkemenin 21/3/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

42. Başvurucu, ilanen tebligatın usulsüz olduğunu, dosyada tebligat yapılabilmesi için yurt içi ve yurt dışı güncel adresleri mevcut olduğu hâlde ilanen tebligat yapılarak davaya katılımının engellendiğini, Yargıtay aşamasındayken davadan haberdar olduğunu, bu nedenle temyiz başvurusunda bulunduğu hâlde Yargıtayın temyiz dilekçesini reddettiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştü; yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

43. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

44. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

45. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17).

46. Her ne kadar başvuru konusu davadan haberdar olduğunu iddia ettiği tarihte hükmü temyiz etmiş ve temyiz incelemesi sonuçlanmadan 10/2/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuş ise de bireysel başvuru incelemesi sonuçlanmadan Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 28/2/2017 tarihinde onama kararı verdiği ve hükmün 13/6/2017 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır. Bu açıdan başvuru konusu davadaki süreç bir bütün olarak değerlendirilmiş, başvurusunun olağan kanun yollarını tükettiği sonucuna ulaşılmıştır.

47. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

48. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

49. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (*Mohammed Aynosah*, B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

50. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

51. Başvurucu hakkında verilen kararın kesinleştiğinden bahisle Yargıtayca temyiz dilekçesinin reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

52. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

53. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin somut başvuruya ilişkin olarak Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmiş olan kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

54. Başvuru konusu olayda 1/6/1990 tarihli ve E.1989/3, K.1990/4 sayılı Yargıtay İçtihatları Birleştirme Genel Kurulu kararı gereği Yargıtay Dairesi, başvurusunun temyiz talebini 1086 sayılı mülga Kanun'un 432. maddesine göre kesin karara karşı temyiz talebinde bulunulamayacağı gerekçesiyle reddetmiştir.

55. Yargıtay Dairesinin bu hükmü esas alarak verdiği ret kararına göre yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

56. Dava açmanın bir süreye bağlanmasının meşru amacının ne olduğu hususu benzer nitelikteki başvurularda Anayasa Mahkemesi tarafından müteaddit defa incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi bu incelemelerinde, dava açılmasında süre koşulu öngörülmesinin en genel ifadesiyle Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amacı bulunduğuna işaret etmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Ayşe Yıldırım*, B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; *Fatma Altuner*, B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; *Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limitet Şirketi*, B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52).

57. Başvurusunun temyiz talebi, hakkındaki kararın kesinleştiği gerekçesiyle reddedilmiştir. Kesinleşmiş kararlara karşı yeniden olağan kanun yoluna başvurulamamasının hukuki alanda istikrar sağlamak ve kararlara karşı hukuk düzenine karşı olan güvenin sarsılmasını önlemek amacıyla vazedildiği, bu açıdan meşru bir amaca yönelik olduğu anlaşılmıştır.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

58. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

59. Tebligat, yetkili makamlarca birtakım hukuki işlemlerin bu işlemin hukuki sonuçlarından etkilenmeleri amaçlanan kişilere kanuna uygun şekilde bildirim ve bu

bildirim usulüne uygun olarak yapıldığının belgelendirilmesi işlemidir. Usulüne uygun işlemlerin kendisine bağlanan hukuki sonuçları doğurabilmesi için muhatabına bildirilmesi gerekir. Usulüne uygun olarak yapılan tebligat, Anayasa'da güvence altına alınmış olan iddia ve savunma hakkının tam olarak kullanılabilmesinin ve bireylere tanınan hak arama hürriyetinin önemli güvencelerinden biridir (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

60. Yetkili makamların tebliğ işlemlerini yürütürken gerekli özeni göstermemesi nedeniyle tebliğin muhatabı, tebliğ konusuna vâkıf olamayabilir. Böyle bir durumda kişinin herhangi bir kusuru bulunmadığı hâlde kişiyi tebligata bağlanan sonuçtan sorumlu tutmak hakkın varlığını anlamsız kılabilir ve bu suretle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi ölçsüz hâle getirebilir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Yaşar Çoban* [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 65; *Ertuğrul Dalbaş*, B. No: 2014/7805, 25/10/2017, § 64).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

61. Somut olayda Yargıtay Dairesi, dava dilekçesi ve 19/2/2013 tarihli kararın başvuruca usulüne uygun tebliğ edilerek kararın kesinleştiğini kabul etmiş; başvurucaunun temyiz talebini reddetmiştir. Ret kararının yargılamanın sürüncemede bırakılmasının önlenmesi ve makul sürede tamamlanması amacına yönelik elverişli ve gerekli olduğu değerlendirilebilir ancak gözönüne alınması gereken asıl husus müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

62. Başvuruca, tebligat yapılabilmesi için yurt içi ve yurt dışı adreslerinin dosyada mevcut olduğunu ancak bu adreslere tebligat çıkarılmadan ilan tebligat yoluna gidilerek davanın sonuçlandırıldığını; bu suretle mahkemeye erişiminin engellendiğini iddia etmiştir.

63. 7201 sayılı Kanun'un 10. maddesinde; tebligatın tebliğ yapılacak şahsa bilinen en son adresinde yapılacağı, bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığı anlaşılmaması veya tebligat yapılamaması hâlinde muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresinin bilinen en son adres olarak kabul edileceği ve tebligatın buraya yapılacağı belirtilmiştir.

64. Yine 7201 sayılı Kanun'un 28. maddesinde; kendisine tebligat yapılamayan ve ikametgâhi, meskeni veya işyeri de bulunamayan kimsenin adresinin meçhul sayılacağı, adresin meçhul olması hâlinde keyfiyetin tebliğ memuru tarafından mahalle veya köy muhtarına şerh verdirilmek suretiyle tespit edileceği, bununla beraber tebliğ çıkaran mercinin muhatabın adresini resmî veya özel kurum müessesese ve dairelerden gerekli gördüğünü soracağı, zabıta vasıtası ile tahkik ve tespit ettireceği belirtilmiştir.

65. İlan tebligat kararının verildiği tarihte yürürlükte olan Tüzük'ün 46. ve Yönetmelik'in 48. maddelerinde, ilan tebligatın adresi meçhul olanlara karşı son çare olarak başvurulması gereken bir yol olduğu, tebligatı çıkaran mercinin muhatabın adresini öncelikle resmî veya özel kurum ve dairelerden araştırması, bunlardan sonuç alamadığı takdirde kolluk vasıtasıyla araştırma yapmak suretiyle adresi tespit ettirebileceği belirtilmiştir.

66. Yargısal içtihatlarda bu duruma değinilerek ilan tebligat kararı verilmeden önce çok yönlü araştırma -resmî ve özel kurum ve dairelerden, örneğin seçim kurullarından, vergi dairesinden- yapılması, bundan sonuç alınmaması hâlinde bu yola başvurulması

gerektiği, ilanen tebligatın başvurulacak son yol olduğu, bu nedenle adres araştırmasının geniş bir çerçeve içinde ele alınıp soruşturmanın çok yönlü yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir (bkz. §§ 35, 36).

67. Kanun ve yargısal uygulamalara göre yargısal mercilerin son çare olarak öngörülen ilanen tebligat yoluna başvurmadan önce yargılamada taraf olanların tebligata yarar adreslerini tespit etmeleri ve buna göre tebliğ işlemini gerçekleştirmeleri hususunda azami dikkat ve özeni sergilemeleri gerekmektedir. Somut olayda Yargıtaya teyiz talebinin reddedilmesi kararı, esasen yargısal süreçte dava dilekçesinin tebliğ işlemlerinin mevzuat ve yargısal uygulamalar çerçevesinde ne ölçüde sağlıklı yürütüldüğu hususuyla doğrudan ilgilidir.

68. Bu noktada bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, mevzuatın yorumlanması ve uygulanması derece mahkemelerinin görevi olmakla birlikte bu yorum ve uygulamaların etkilerinin Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında bulunan hak ve yükümlülüklerle bağdaşıp bağdaşmadığının Anayasa Mahkemesince incelenebileceği tabiidir. Mahkemeye erişim hakkı yönünden yapılacak böyle bir inceleme, somut olayın koşulları çerçevesinde olacaktır.

69. Başvurucu yurt dışında yaşadığını, Türkiye'ye geldiğinde kaldığı ve babasının da o tarihlerde yaşadığı evin adresinin "(...) Cad. (...) Apt. 21 Kat.(...) Daire (...) Ankara" yurt dışında görev yaptığı hastanenin adresinin "(...) Cleveland OH, (...), USA", MERNİS'te kayıtlı adresinin ise *Beachwood USA* olduğunu, buna karşın yargılamada ısrarla "(...) Rd. PORTLAND OR- (...) " adresine tebligat çıkarıldığını iddia etmiştir.

70. Mahkeme ilk olarak Bakanlık kanalıyla "(...) Rd. PORTLAND OR- (...) " adresine tebligat çıkarmış, tebligatın bila ikmal iade edilmesi üzerine 4/11/2010 tarihli duruşmada davacı tarafa davalının adresini bildirmesi için süre vermiş, davacı vekili 7/12/2010 tarihli dilekçe ekindeki başvurucuya ait nüfus cüzdanı fotokopisinde "(...) Cleveland OH, (...), USA" adresini dosyaya sunmasına rağmen Mahkeme Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosluğu aracılığıyla yine "(...) Rd. PORTLAND OR- (...) " adresine tebligat çıkarmıştır.

71. Tebligatın iadesi üzerine Mahkeme Ankara İl Sağlık Müdürlüğüne adres araştırması için yazı yazmış, İl Sağlık Müdürlüğü tarafından bildirilen "(...) Sk. No:(...) Maltepe Ankara" adresine çıkarılan tebligat da bila ikmal Mahkemeye iade edilmiştir.

72. Mahkemece başvurucunun MERNİS'teki adres bilgilerini araştırılmış, gelen nüfus kaydında yurt dışı adresinin "*Beachwood USA*" olduğu belirtilmiş, yine UYAP üzerinden yapılan araştırmada yurt içi adresinin "(...) Cad. (...) Apt. 21 Kat.(...) Daire (...) Ankara" olduğu belirtilmiştir.

73. Yine bu süreçte dosyanın diğer davalıları G.A. ve S.K. 8/3/2012 tarihli dilekçelerinde, Ankara 13. Asliye Ceza Mahkemesinin 6/10/2011 tarihli ve E.2010/647, K.2011/256 sayılı kararı ile Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesini dosyaya sunmuştur. İhale ile ilgili olarak içinde başvurucunun da aralarında olduğu sorumlular hakkında görevi kötüye kullanmak suçundan 30/9/2010 tarihinde açılan davada Mahkemenin zamanaşımı nedeniyle davanın ortadan kaldırılmasına kararı verdiği anlaşılmıştır. Bu dosyada yurt dışına 11/2/2011 tarihinde yazılan talimatta başvurucunun adresinin "(...) Dr. Apt., (...) Beachwood OH, A.B.D" olarak belirtildiği ve savunmasının alındığı, yine gerekçeli

kararda ve iddianamede başvuruçunun yurt içi adresinin "(...) Cad. (...) Apt. 21 Kat.(...) Daire (...) Ankara" olarak belirtildiği anlaşılmıştır.

74. Bunun yanında davacı vekilinin Mahkemeye sunduğu 25/4/2012 tarihli dilekçesinde başvuruçunun yurt dışı iş adresinin "(...) Cleveland OH, (...), USA" olduğunu belirtmiştir.

75. Mahkeme, dosya kapsamında tespit edilen bu adres bilgilerine rağmen "(...) Rd. PORTLAND OR- (...)" ve "(...) Sk. No:(...) Maltepe Ankara" adreslerine tebligat çıkarmakla yetinmiş; en son 12/6/2012 tarihli celsede "davalı Mustafa Adnan Çobanoğlu'nun MERNİS adresinin Amerika'da olduğu, daha önce yurt dışı tebligatının yapılması için yazışmalar yapıldığı ancak tebligatın yapılamadığını" belirterek duruşma gününün ilanen tebligine karar vermiştir.

76. Mahkemenin yargısal süreçte ilanen tebligat kararından önce başvuruçunun tebligata yarar açık adresleri dosyada mevcut olduğu hâlde bu adreslere tebligat çıkarmadığı, bu konuda yapılması gerekli hatta zorunlu olan araştırmayı yapmadığı anlaşılmıştır.

77. Buna göre somut davada, başvuruçunun tespit edilen yurt dışı ve yurt içi adreslerine tebligat çıkarılmadan ya da bu adreslere çıkarılan tebligatların bila ikmal dönme ihtimalinde dahi kanun ve yargısal içtihatlarda belirtildiği üzere yeterli araştırma yapılmadan yargılamanın sonlandırılması ve Yargıtayın da bu doğrultuda tebliğ işlemlerinin usule uygun olduğunu belirterek başvuruçunun temyiz talebini reddetmesi, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri bağlamında öngörülebilirlik sınırları içinde değerlendirilemeyecektir. Bu açıdan yapılan uygulamanın başvuruçunun mahkemeye ulaşma imkânını ortadan kaldırdığı, bu suretle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin orantısız olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

78. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

79. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçunun lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

80. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında, ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağına belirlenmesi hususunda genel ilkeler tayin edilmiştir.

81. *Mehmet Doğan* kararında özetle uygun giderim yolunun belirlenebilmesi açısından öncelikle ihlalin kaynağının tayin edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Buna göre ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kural olarak ihlali ve ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilir (*Mehmet Doğan*, §§ 57, 58).

82. Anayasa Mahkemesinin tespit edilen ihlalin giderilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasına hükmettiği hâllerde ilgili usul kanunlarında düzenlenen yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak yargılamanın yenilenmesi sebebinin varlığının kabulü ve önceki kararın kaldırılması hususunda derece mahkemesinin herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Zira ihlal kararı verilen hâllerde yargılamanın yenilenmesinin gerekliliği hususundaki takdir derece mahkemelerine değil ihlalin varlığını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır. Derece mahkemesi, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür (*Mehmet Doğan*, § 59).

83. Başvurucu, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespitiyle yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

84. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun temyiz hakkını kullanma imkânını kısıtlayacak bir yorum yapılarak temyiz talebinin reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin Daire kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

85. Bu durumda mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yeniden yapılacak yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda Daire tarafından yapılması gereken iş, temyiz isteminin reddi yolundaki kararını kaldırarak temyiz istemini -usule ilişkin diğer meselelerde de bir eksiklik söz konusu değilse- esasen incelemekten ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin dosyanın Yargıtaya gönderilmesini sağlamak üzere Ankara 23. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

86. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 23. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2015/202, K.2015/299) GÖNDERİLMESİNE,

D. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurusunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/3/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA